

szertani kérdései címmel. Később több tanulmányban foglalkozott Kovács Mátéval, illetve tartott előadást Kovács Mátéről:

- Kovács Máté kéziratos hagyatéka. In: Könyv és Könyvtár. 18. köt. Kovács Máté emlékének. Debrecen. 1997. 23–30. p.
- A regionális bibliográfia néhány elméleti terminológiai kérdése. In: Kovács Máté emlékkönyv. Bp., MKE, 1983.

Gyakran kereste fel az OSZK Kézirattárát, és tanulmányozta Kovács Máté és Molnár Pál levelezését.

Életem egy legmeghatározóbb napja 1972. augusztus 29-e volt. A debreceni kollégákkal megérkeztünk Budapestre a Magyar Tudományos Akadémia székházába az IFLA-kongresszusra. Vidáman mentünk fel a lépcsőn, amikor észrevettem, hogy fentről Páldy Róbert komor arccal néz le ránk. Felérve a lépcsőn, átölelt, és a fülembe súgta: „*Kati, rettenetes hírt kell mondjak, a keresztapja, Kovács Máté meghalt.*” Magamhoz térve kirohantam a Hűvösvölgybe a családhoz.

Kovács Máté elvesztése után azóta is úgy érzem, hogy féltő, őrző szemmel kontrollálja szakmai munkám. Időnként szigorúan, időnként mosolygó szemmel néz le rám, és emeli fel az ujját. Egy emlékezetes figyelmeztetése többször eszembe jutott: „*Mindig hamarabb vedd fel a kabátod, mint hogy rád adják!*” Vagyis légy önálló, felelősségteljesen élj és dönts!

Kertész Gyuláné

Kovács Máté előadás-vázlata az IFLA budapesti kongresszusára (1972)

Negyven esztendeje múlt annak, hogy 1972 nyarának végén (augusztus 28.–szeptember 2. között) Budapesten lezajlott az első – és mindmáig az utolsó – itthoni IFLA-kongresszus. Sorrendben ez volt a nemzetközi könyvtáros szervezet harmincyolcadik konferenciája. Az ünnepi hangulatot szomorú esemény árnyékolta be: a tanácskozás második napjának délutánján, augusztus 29-én váratlanul elhunyt Kovács Máté¹, a rendezvény egyik szervezője, a korabeli és a huszadik századi magyar könyvtárügy egyik kiemelkedő személyisége, az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács elnöke, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtártudományi Tanszékének professzora.

Az IFLA végrehajtó bizottsága 1968-ban, a frankfurti közgyűlésen jelentette be, hogy négy év múlva a magyar főváros, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete rendezheti meg a kongresszust.² Az MKE elnyerte a kulturális kormányzat erkölcsi és anyagi támogatását is. Az elnökség az alapos előkészítés érdekében 1970. március 20-án két bizottságot (Társadalmi és Szervező) alakított; az előbbinek tagja lett Kovács Máté egyetemi tanár is.³ A két testület összetételét egy év múlva,

1971. március 25-én véglegesítették.⁴ A Társadalmi Bizottság október 20-án ült össze először⁵; ekkor az IFLA-közgyűlés plenáris üléseire tizenhét magyarországi referátum kidolgoztatását határozták el. Egyúttal megszabták a majdani terjedelmet (10-12 gépelt oldal), és előre bekérték a harminc-negyven soros szinopszist.⁶ Mint ahogy azt Székely Sándor, az MKE főtitkára levélben tudatta, Kovács Máté professzor érthető módon *A könyvtárosképzés rendszere Magyarországon* című témára kapott megbízást.⁷

A megadott határidőre, november végére a szinopszist (a vázlatot) megírta. A gépelt szöveg az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában őrzött Kovács Máté-hagyatékban fennmaradt⁸, és világosan tükrözi előadói szándékait. Mint ahogy azt a mellékelt forrásközlés is tanúsítja, a történeti megközelítést alkalmazta, és messze előre látóan jelölte ki a fejlesztés irányait. Már ekkor, négy évtizeddel ezelőtt érzekelte, hogy milyen fontos lesz a jövőben a számítástechnikai ismeretek oktatása.

A konferencián – ahol a plenáris ülésen *A könyv és az olvasás a változó világban* című témát vitatták meg – a Képzési bizottság augusztus 30-ára kitűzött szekciójában szerepelt volna.⁹ Sajnálatos tény, hogy a referátum már nem hangozhatott el. Sokáig azt hittük, a kézírata is elkallódott. Néhány napja azonban váratlanul előkerült, az angol fordítással együtt.¹⁰ Sajtó alá rendezése, publikálása a közeljövő feladata.

Az előzetes tervezet azonban jelentős dokumentum: Kovács Máté kísérelte meg először a hazai könyvtárosképzés addigi történetének áttekintését. Némileg meglepő – és ez könyvtártörténet-írásunk jókora adóssága –, hogy azóta sem született hasonló összefoglalás. Miközben az eltelt évtizedekben a képzési rendszer rendkívül sokat változott.

Az 1971 őszi papírra vetett gondolatmenet mostani közzétételét mindenekelőtt a kerek évforduló, tehát a megemlékezés szándéka indokolja. Van azonban egy másik vezérlő motívum is: szeretnénk remélni, hogy a hajdani vázlat napjainkban arra ösztönözheti a mai könyvtáros nemzedéket, elsősorban a szakmánk múltja iránt élénkebben érdeklődő kollégákat, még inkább az egyetemi és főiskolai képzés részeseit, az informatikus könyvtáros szakos hallgatókat, különösképpen a leendő doktoranduszokat, hogy alaposan, a részletekig hatolóan feltárják a magyarországi könyvtárosképzés teljes történetét.

JEGYZETEK

- 1 [Székely Sándor]: Kovács Máté elhunyt. = Tájékoztató, 1972. 9–10. sz. 1. p.
- 2 Somkuti Gabriella: IFLA-kongresszus Frankfurtban. = Könyvtáros, 1968. 717–718. p.
- 3 Feljegyzés az 1970. április 30-án tartott Szervező Bizottsági ülésről (OSZK Kézirattára Fond 210/224/90.).
- 4 Az Elnökség ülése. = Tájékoztató, 1971. 4. sz. 1. p.
- 5 Tájékoztató, 1971. 11. sz. 2. p.
- 6 Feljegyzés az MKE Társadalmi Bizottságának 1971. október 20-án tartott üléséről (OSZK Kézirattára Fond 210/224/119.). A MKE Társadalmi Bizottságának 1972. február 8-i ülésén végül is 16 témát fogadtak el (23 szinopszis érkezett be); Tájékoztató, 1972. 3. sz. 1. p.
- 7 Székely Sándor levele Kovács Máté egyetemi tanárnak, 1971. okt. 28. (OSZK Kézirattára Fond 210/224/120.).

- 8 A könyvtárképzés Mo-on (Vázlat) (OSZK Kézirattára Fond 210/224/121.); másik példánya: uo. 224/129. A februárban készített gépiratos másolaton a neve mellett ceruzával kiegészítette az előadás valamelyest módosított címét: *A magyar könyvtárosképzés rendszere [továbbfejlesztése]*. (OSZK Kézirattára, Fond210/224/146.)
- 9 Az IFLA előkészületei. = Tájékoztató, 1972. 8. sz. 1. p. A rendezvényről szóló tudósítás: A könyvtárosok világkonferenciája. = Könyvtáros, 1972. 1. sz. 571–595. p.
- 10 Jelenleg professzor úr lánya, dr. Kovács Ilona őrzi.

Bényei Miklós

A könyvtárosképzés rendszere M[agyarország]on (Vázlat)

- kezdetben szaktanfolyamok (1898–1913, 1937–1938), ill. szakvizsgák párhuzamosan: az ország egyetemlein magántanárok előadásai bölcsészettudományi hallgatók számára könyv- és könyvtártörténet, bibliográfia, könyvtártan körében (Kolozsvár, 1901–1918, Budapest 1914–1950, Debrecen 1930–1945, Pécs 1936–1940)
- egyetemi szak: 1919 - Magyar Tanácsköztársaság rendelkezései
1948–49 - budapesti tudományegyetemen a bölcsészettudományi karon - az egyetemi oktatás reformja során a 260/1949. sz. kormányrendelet és a 600/1949 sz. közoktatásügyi minisztériumi rendelet alapján
előbb nappali tagozaton 4, ill. 5 éves, később levelező, majd esti és kiegészítő tagozaton is az 1955/56., az 1962/63., ill. az 1959/60. tanévektől 6-6, ill. 3 éves időtartammal - a tanulmányi rend az egyes tagozatokon közel azonos volt
megszerveződött a dokumentálók közel 1 éves szaktanfolyama és [az] egyetemet, ill. főiskolát végzett dokumentálók számára
az eltelt 22 év során e tagozatokon 914 hallgató végzett - nagy többségük könyvtárakban és dokumentációs intézményekben helyezkedett el - jelentős részük vezető, irányító munkakörben dolgozik
1971/72. tanévben az egyetemen 217 hallgató folytatja tanulmányait
- felsőfokú könyvtárosképzést szerveztek a Budapesti Pedagógiai Főiskolán 1951–1956 között - itt 605 hallgató végzett
továbbá az OSZK KMK keretében 1958–1961 között - itt 63 egyetemet, ill. főiskolát végzett hallgató szerzett kiegészítő oklevelet
- a könyvtárosok középszintű képzése két és fél éves tanfolyamokon folyt 1957-től a kijelölt fővárosi és vidéki tankönyvtárakban -
a hallgatók a középiskola elvégzése után nyerhettek felvételt, s nappali, ill. levelező tagozaton végezhatték tanulmányaikat
ezek 1966-tól levelező szaktanfolyamokká alakultak, amelyek műszaki-mezőgazdasági, orvosi-egészségügyi, ill. társadalomtudományi szakkönyvtárosokat képeztek a közművelődési könyvtárosokat a Felsőfokú Tanítóképző Intézetek népművelő-könyvtáros tagozatán képezték nappali, ill. helyi vagy kihelyezett levelező formában (Szombathelyen 1962-től, Debrecenben 1963-tól) -
eddig mindegy 2500 középszintű könyvtáros fejezte be tanulmányait
jelenleg 550 hallgató tanul ezekben az intézményekben
- a szakképzés rendszerében ezután kell kialakítani több hiányzó formát
pl. gyermek- és ifjúsági, ill. iskolai könyvtárosok
dokumentálók
könyvtári ügyviteli dolgozók
képzését biztosító intézményeket, ill. tagozatokat
fokozatosan gondoskodni kell az új munkakörökre szakemberek képzéséről
pl. számítástechnikai
reprográfiai
elő kell készíteni a végzett könyvtárosok intézményes szakmai továbbképzését is